

8. KVĚTNA 2020

JAKO KAŽDÝ PÁTEK JSEM PRO VÁS PŘIPRAVIL STRUČNÝ PŘEHLED ZPRÁV
Z ČESKÝCH LITERÁRNÍCH LUHŮ A HÁJŮ:

Ministr kultury **Lubomír Zaorálek** se pod tlakem soustavné kritiky ze strany nakladatelů i médií kvůli nedostatečné státní podpoře knižního trhu pustil do [polemiky](#) s kulturním redaktorem Respektu **Janem H. Vitvarem**, který celý vývoj od začátku sleduje a komentuje. V textu otištěném v Respektu i s Vitvarovou reakcí ministr redaktora mimo jiné nařkl z toho, že pracuje s neověřenými skutečnostmi. „Skoro bych si už mohl se starým dobrým Saturninem založit kancelář na uvádění Vitvarových dojmů na pravou míru,“ píše Zaorálek. Zmiňuje se také o navýšení částky určené na pomoc nakladatelům (ovšem jen ve formě grantů podmíněných připravenými knižními projekty, které si dle příslušné odborné komise podporu zaslouží): „K původním 15 milionům korun jsme dali ještě 20 milionů a chci přidat ještě víc.“ V odpovědi Jana H. Vitvara, který přesvědčivě vyvrací jednu ministrovu výtku za druhou, se pak dočteme: „Že si nakladatelé budou muset vymýšlet nové tituly, protože jim nezbude než předělat své původní plány, je často opakovaná stížnost samotných nakladatelů. Dosud vyčleněných 35 milionů korun na záchranu celého knižního trhu stále stojí proti 2,5 miliardy, na niž celkovou ztrátu odhaduje Svaz českých knihkupců a nakladatelů.“

Na Zaorálovu polemiku s Vitvarem odkazuje ve svém druhém textu věnovaném vyhlídkám české kultury [Josef Chuchma](#) na webu ArtZóny a cituje v této souvislosti opakovaně slova Radovana Auera z rozhovoru v internetovém magazínu Ravt (8/2020). Pokud jde o požadavky Svazu českých knihkupců a nakladatelů v čele s jeho předsedou Martinem Vopěnkou (miliarda korun pro knižní trh, která by zachránila obor před pádem), nesdílí jejich předpoklad, že už v příštím roce se všechno vrátí do stavu před koronavirem a letošní finanční pomoc se tak státu vrátí na daních: „Ve shodě s Auerem si myslím, že v tomto desetiletí

nadobro odezní knižní a kulturní étos, který se tu zuby nehty držel od natěšených devadesátých let. Vyjma akademického nakladatelství Academia nebo univerzitních značek typu Karolinum bude vydávání nekomerční literatury ještě větším ‚undergroundem‘, než je mnohdy už dnes. Ale právě proto by tenhle ‚underground‘ měl mít přednostní zastání u ministerstva kultury.“

Jedna z nejviditelnějších postav reprezentujících nakladatele v době koronavirové krize, literární dokumentaristka a zakladatelka nakladatelství wo-men [Barbora Baronová](#), poskytla rozhovor webu Czechdesign.cz, v němž představuje své nejnovější projekty a kde kroky ministerstva kultury hodnotí spíše kladně: „Vznikla teď spousta iniciativ – třeba okolo Knihexu – a ozývá se i mnoho konkrétních nezávislých nakladatelů. Mám pocit, že nám konečně někdo naslouchá. Ministerstvo kultury minulý týden reagovalo velmi rychle na naše podněty, pražský magistrát v čele s Hankou Třeštíkovou rovněž. To je pozitivní zpráva. Zároveň je tu pořád prostor pro důležité systémové změny, které by knižnímu trhu teď výrazně pomohly – zrušení DPH na knihy, redefinování grantových pravidel, odpuštění EET. Pomohlo by, kdyby čtenáři nakupovali knihy přímo od nakladatelů a po skončení nouzového stavu chodili na jejich akce.“

„Nakladatelství, které máme a které vydá dvě až tři knihy ročně (někdy i trochu víc), současnou krizovou situací vůbec ovlivněno nebylo. Všichni spolupracovníci jsou externí a my jsme ve výhodné situaci, kdy nám je docela jedno, jestli něco vydáme na jaře, v létě, na podzim nebo až po Vánocích,“ píše ve svém příspěvku na webu H7O.cz ilustrátor [Jindřich Janíček](#), který společně s grafickou designérkou Nikolou Janíčkovou vede nakladatelství a studio Take Take Take. „V bližší budoucnosti je možné, že velká nakladatelství budou pro český trh zajišťovat nákup práv, překlad, ediční přípravu a vše půjde pouze do elektronických čteček. Tisk zůstane výhradně pro ty, kteří nebudou chtít tuto formu opustit, ale výsledný produkt bude mnohem dražší, než je dnes, bude se tisknout v méně kopiích a pro jasnou komunitu, která si výslednou knihu pořídí.“

*

Společnost [Albatros Media](#) věnovala na pomoc lidem zasaženým koronavirem kromě 25 000 knih, které obdrželo na 250 domovů pro seniory, i přes půl milionu korun. Zaměstnanci AM se totiž zapojili do sbírky SOS Česko, vyhlášené organizací Člověk v tísni, a majitelé firmy s jejím vedením se zavázali, že celkovou částku vybranou mezi zaměstnanci zpětínásobí. Celkem tak přispěli částkou 547 495 korun.

S doporučeními, jak zachránit koronavirem zasažený český knižní trh, adresovanými české vládě, přišla 1. května na své facebookové stránce [Česká pirátská strana](#). „Vládní opatření sice počítají s pomocí malým nakladatelům, bohužel tato pomoc neodpovídá skutečným škodám. Přicházíme proto s několika systémovými opatřeními, která podpoří celý trh, ne pouze několik vyvolených podnikatelů,“ dočteme se v úvodu dotyčného statusu. Co by podle nich měla dělat **vláda**?

1. Okamžité odložení plateb DPH pro knižní trh – umožní to nakladatelům lépe soustředit své současné zdroje na boj s krizovým stavem.
2. Snížit DPH na knihy na super nízkou nebo ideálně nulovou sazbu na dobu jednoho roku.
3. Vytvořit fond na podporu akvizic knihoven všech stupňů – pokud Ministerstvo kultury dá vzniknout fondu na podporu nákupu nových knižních titulů, podpoří tím trh jako celek.
4. Nepodmiňovat příspěvky tím, že žadatel musel již někdy být úspěšným příjemcem grantové podpory Ministerstva kultury.
5. Investovat více do živé kultury.
6. Všechna opatření by se měla týkat i audioknih a e-booků. Ministerstvo by v nové situaci mělo připravit strategii podpory e-knih ve veřejných knihovnách.

A co mohou udělat **samosprávné celky**?

I. Odpuštění nájmu ve svých prostorech – efektivní a hlavně rychlá podpora na prvním místě spočívá v tom, že se město vzdá části svých příjmů. Dotování finančními prostředky by měl být až druhý krok.

II. Podpora akvizic knihoven, které samosprávný celek zřizuje. V souvislosti s vládními opatřeními se neuskuteční celá řada kulturních akcí. U těch, které se v letošním roce již neskuteční a příspěvek z grantového systému se nevyčerpá, se nabízí možnost takové finance přesunout právě na podporu akvizic knihoven.

III. Přístup ke knihkupectvím jako k veřejné službě – menší knihkupci již teď bojují o přežití na trhu a jejich podnikání nelze chápat jako klasickou výdělečnou činnost. Zisky nemají velké a jsou zprostředkovateli knižní kultury, která má v České republice značnou tradici.

Jak ovšem ukázaly již první **komentáře** pod příspěvkem, přinejmenším jisté části tuzemské veřejnosti osud knižního trhu na srdci příliš neleží...

„Knihupectví – veřejná služba? Proč, soudruzi? Až budou knihy za výrobní ceny, tak pak ano.“ / „Protože někdo z pirátů vlastní knihkupectví? Jako třeba já i více co znám prostě už čteme e booky. Mám v telefonu možná 500 knih a nepotřebuji každý den tahat krosnu s knihovnou. Prostě doba se změnila. Hlásíte ekologii, ale lesy kvůli knihám chcete kácet dál. Navíc cena e-booku s tištěnou knihou se také nedá srovnávat. Tam už vydělává jen autor. Knižní domy musí zmizet z důvodu vývoje lidstva.“ / „Teď myslím máme mnohem větší problémy než řešit knihy. To už rovnou můžete navrhnout dotaci všem občanům ČR.“ / „Knihupec si bere z ceny knihy bez DPH nějakých 40 %. A to ty knihy ani nevlastní, je to komisní prodej. U elektronických knížek je to něco jako 35 % (!). Já říkám, že už je na čase, aby tenhle trh zdechnul a vyrostl z něj jiný.“ / „Pokud knižní trh před krizí měl problémy, tak to znamená, že lidé nemají o tyto služby zájem.“ / „Ja teda nevím, ale v době, kdy vsichni musí sedet doma (a nudí se mnohdy), bych čekala, že budou objednávat knihy na eshopech nebo e-booky a pojede to spis lepe, nez hur, ne? Mozna spis spatny marketing? Ja treba za posledni cca dva mesice koupila vic knih, nez za cely rok pred tim.“

Majitel televize Barrandov [Jaromír Soukup](#) chce koupit vydavatelství **Mladá fronta**, které je v insolvenční a hrozí mu konkurz. Věřitelé přihlásili k soudu pohledávky za téměř 76 milionů korun. V insolvenčním řízení českobudějovický soud svolal další jednání na 15. května. Soukup nabízí odkup prostřednictvím firmy Empresa Media, která patří k největším tuzemským vydavatelstvím a Soukup v ní drží těsnou většinu. Empresa Media by se pak podle Soukupa měla podílet na přípravě reorganizačního plánu, který by byl postaven buď na

prodeji firmy jako celku, nebo jeho částí. Během reorganizace je také ochotný poskytnout finanční prostředky tak, aby zůstal zachovaný její provoz.

*

64. ročník [Šrámkovy Sobotky](#), festivalu českého jazyka, řeči a literatury, se v letošním roce neuskuteční. Vedení festivalu dospělo k názoru, že hledání redukováných nebo alternativních variant by šlo proti hlavnímu smyslu Šrámkovy Sobotky, a tím je vzájemné setkávání, které může probíhat naživo, v bezprostředním dialogu účastníků a v mezigeneračním sdílení.

Letošní slavnostní předání výročních cen [Zlatá stuha](#) se sice vzhledem k nepříznivým okolnostem přesunulo na podzim, ale poroty všech částí vybraly ty nejlepší knihy už teď. Udělena byla také cena za významný přínos literatuře pro děti a mládež, kterou se letos Česká sekce IBBY – Společnost přátel knihy pro děti a mládež rozhodla ocenit výtvarníka [Oldřicha Jelínka](#).

„Petrkov je vzácná památka, která patří neodmyslitelně ke kulturnímu dědictví Vysočiny. Vložené prostředky se časem vrátí zpět i s úroky jako vyšší společenská hodnota. Petrkovský dům bude moci představovat ve svých prostorách naprosto jedinečným způsobem výtvarné a literární dílo Bohuslava Reynka, jeho blízkých i soupeřů,“ jsou přesvědčení autoři petice [Zachraňte Petrkov!](#), básník Miloš Doležal, filmová dokumentaristka Ljuba Václavová a krajinářští architekti Markéta a Petr Veličkovi. Památkově chráněný zámeček, který obýval Bohuslav Reynek se svou manželkou, francouzskou básnířkou Suzanne Renaud, i jejich synové, fotograf Daniel a překladatel Jiří, nabízí realitní agentura spolu s řadou pozemků za cca 21 milionů Kč. Celá kauza se stala i předmětem [ankety](#) v Respektu, které se zúčastnili architektka Pavla Melková, spisovatel Václav Vokolek, ředitel Památníku Karla Čapka ve Staré Huti u Dobříše Zdeněk Vacek a ředitelka Národního památkového ústavu Naděžda Goryczková.

Profesní spolek **Překladatelé Severu** provádí [průzkum](#), jehož cílem je zmapovat dopady epidemie koronaviru a s ní souvisejících vládních opatření na překladatele činné na českém literárním trhu. Získaná data plánují využít pro strategické plánování kroků profesních organizací sdružujících literární překladatele a případně i pro argumentaci v komunikaci s orgány veřejné moci. Příslušný dotazník lze vyplnit do 15. května.

Památník národního písemnictví připravil online vzdělávací projekt [Karanténan](#) pro děti, kterým chce v době pokračující distanční výuky děti k vyprávění vlastních příběhů prostřednictvím média autorské knihy. Formou krátkých videí zavede děti do ateliérů ilustrátorů, seznámí je se spisovateli dětských knih a nahlédne i do nakladatelství.

Nakladatelství [Albatros](#) vyhlásilo 12. ročník své tradiční literární soutěže. Téma a žánr jsou tentokrát volné, důležité je médium – **komiks**. Do soutěže lze přihlásit hotové komiksy autorské i spoluautorské, ale také rozpracované koncepty s odpovídající ukázkou. Jedinou

podmínkou je, aby byl komiks určen dětem nebo mladým čtenářům. Uzávěrka odevzdání rukopisu je 31. října 2020.

[Nadační fond Pramen Luhačovice](#) vyhlásil otevřenou výzvu k podání žádostí o max. třítydenní **tvůrčí rezidenci** na zámku v Luhačovicích, která je určena na podporu soustředěné kreativní práce a oživení kulturního života v Luhačovicích, a to v termínu 15. 9. až 30. 11. 2020. Úspěšný žadatel získá také stipendium ve výši 4 000 Kč/týden. Nejzazší termín pro zaslání přihlášky je 31. května 2020.

*

Literárně-hudební pásmo z deníkových zápisů básníka a překladatele [Pavla Kolmačky](#), který se v roce 2011 zúčastnil projektu **Jedna věta**, iniciovaného výtvarníkem a redaktorem Revolver Revue Viktorem Karlíkem, odvysílal Český rozhlas 3 – Vltava. Literární a akustickou kompozici připravil a úvod čte Michal Rataj, pod režijním dohledem Ivana Chrže účinkuje David Matásek.

Nejnovějším přírůstkem na webu **Nedělní chvílka poezie** se stalo chytivé „corona blues“ [Michaely Velčkové](#), slovenské spisovatelky a projektové manažerky, které nese název Každý den prechádzam okolo Pražského hradu.

Zajímavý příspěvek nabídl seriál **Lodní deník** připravovaný Asociací spisovatelů ve spolupráci s týdeníkem Respekt. Překladatel a prozaik [Vratislav Kadlec](#), nominovaný letos za svou debutovou povídkovou sbírku Hranice lesa na cenu Magnesia Litera, zde uveřejnil text nazvaný Koronavirový kalendář na příští měsíce, o kterém říká: „Je to taková věštba (kdybych chtěl být sofistikovanější, řekl bych prognóza) o tom, co nás čeká, nicméně jestli jste sem přišli za literaturou, klidně to čtěte jako povídku.“

Pokračují také další online literární projekty – nová setkání s českými autory a autorkami nabízí kupříkladu [Literární pohotovost](#) (mj. Ondřej Buddeus), [TV Kosmas](#) (Petr Borkovec, Pavla Horáková, Kamil Bouška ad.), [Svět knihy](#) (Sylva Fischerová, Miloš Urban, Štěpán Kučera aj.) nebo [Fra](#) (Vratislav Kadlec, Alžběta Luňáčková ad.)

Rozhovor Vlastimila Ježka s knihovníkem, vydavatelem samizdatové literatury, publicistou, zakladatelem a ředitelem samizdatové knihovny Libri prohibiti [Jiřím Gruntorádem](#) přinesl Český rozhlas Plus.

„Nemělo by tedy být cílem se za každou cenu vytrhnout z naší malé jazykové kotliny, ale usilovat o podobné vytržení jen s patřičnou odezvou a prestiží. Úkol je o to těžší, že jsme ve dvacátém století kvůli dějinným událostem o přirozené multikulturní a multilingvní prostředí s návazností na světovou literaturu přišli,“ uzavírá svůj článek o **zahraničních antologiích současné české poezie** na webu Českého literárního centra spisovatelka [Natálie Nera](#).

Nové číslo internetového magazínu [Ravt](#) (9/2020) s tématem „**pomalý život**“ připravila Jitka N. Srbová. Kromě ankety v něm naleznete rozhovor s Jiřím Váňou Stigenem, autorem žijícím v Norsku a věnujícím se ekologickému zahradničení, příspěvky Ivany Myškové, Romana Szpuka či Dany Malé a další.

„Letošní Svět knihy, jehož hlavním hostem mělo být Polsko, sice kvůli pandemii COVID--19 neproběhne, ale s polskou literaturou se během roku naštěstí budeme v nadprůměrné koncentraci setkávat alespoň na pultech knihkupectví. I proto jsme ve spolupráci s Instytutem Książki sestavili tematické číslo, jež uvádí v českém kontextu dosud nepřiliš známé autory, a mělo by tak posloužit jako průvodce po nové polské literatuře,“ píše se v editoriale nového čísla časopisu [A2](#) (10/2020) s tématem **Současná polská literatura**.

*

Na závěr jako obvykle připojuji několik čerstvých **knižních tipů**...

[José Eduardo Agualusa: Prodavač minulosti \(přel. Lada Weissová, nakl. Triáda\)](#)

Félix Ventura žije v chátrající vile plné knih uprostřed angolské metropole Luandy a žíví se tím, že na objednávku vyrábí lidem minulosti. Jedná se o zcela seriózní podnikání a o jeho služby je nesmírný zájem. Mezi jeho zákazníky je řada známých osobností, hlavně bohatí podnikatelé, ministři, poslanci. Ti všichni už vědí, že budoucnost si umí zajistit, ale ještě by potřebovali tu správnou minulost. Věřící Félixovi, který jim s nadhledem a vtípem umí doplnit a upravit rodokmen i životní příběh tak, že v nových poměrech obtojí. Jednoho dne však Félix vyhledá neznámý cizinec a kromě příběhu chce i nové osobní doklady. Odmítá říct, kdo skutečně je, ale nabízí mimořádně štědrú odměnu. Když Félix po dlouhém váhání nabídku přijme, vůbec netuší, na jak dobrodružnou cestu mezi různými identitami, dvojníky a sny se vydává.

[Vladimir Vojnovič: Moskva 2042 \(přel. Libor Dvořák, nakl. Triton\)](#)

Moskva 2042 je satirická románová parodie, jejíž místy až mrazivý děj se odehrává v budoucnosti, v potrhle marxistickém světě, ve kterém ovšem za proroky nejsou považováni jen Lenin a Marx, ale i Ježíš. Protagonistou románu je sovětský spisovatel'ský emigrant, jemuž se naskytne příležitost ve stroji času poskočit o šedesát let dopředu. Jak bude vypadat Moskva v roce 2042? Očekávání jsou různá, realita je ale předčí: setkává se s příšernou karikaturou toho, co na počátku 80. let minulého století, kdy román vznikál, bylo jen toužebným snem komunistických romantiků...

[Jan Vladislav: Lidský los \(nakl. Torst\)](#)

Básník, esejista, překladatel, autor rozsáhlého deníku a mnoha knih pohádek Jan Vladislav vytvářel po řadu let drobný soubor kratších próz, jemuž dal název podle jedné z nich – Lidský los. A nezapřel v těchto naléhavých, jazykově vycizelovaných textech ani svůj básnický rodokmen, ani svou vášeň pro lidskou paměť a její zachování. Vladislavovy prózy mají rytmus básní v próze a mohly by být i součástí jeho deníku – na to jsou ovšem příliš rozsáhlé a žánrově svébytné. Nejde o povídky v pravém slova smyslu, ani o prózy pouze

vzpomínkové: jako by si samo sdělení říkalo o způsob svého vyslovení a výsledného prozaického tvaru. V knize Lidský los je Jan Vladislav velmi osobní, přesný ve výrazu, konkrétní i nadčasový zároveň.

[Szczepan Twardoch: Král \(přel. Michala Benešová, nakl. Host\)](#)

Všechno začíná v přeplněném sále, kde nadšené publikum sleduje boxerský zápas. Probíhá souboj o titul mistra Varšavy. Polští fanoušci podporují falangistu Andrzeje Ziemińskiego, zatímco ze židovských tribun se ozývají výkřiky na počest závodníka klubu Makabi Varšava Jakuba Šapira. Tento večer je jeho. Mezi jásáním jedněch a hvízdáním druhých sledují Šapirův triumf sedmnáctiletý Mojše Bernštajn a socialista a král varšavského podsvětí Kmotr Kaplica. – O čtyřicet let později v Tel Avivu se voják ve výslužbě sklání nad psacím strojem, aby vzpomínal na večer, kdy v ringu poprvé uviděl pohledného a sebejistého boxera. Tehdy ovšem netušil, že právě Šapiro, Kaplicova pravá ruka, v roce 1937 zabil jeho otce, a už vůbec si neuvědomoval, kolik v jeho životě změní jeden večer a setkání s Kmotrem Kaplicou...

Petr Nagy

Půlnoční Noviny P. N. naleznete na webu [Literární poustevna](#) či v Poznámkách na facebookové stránce [Literární poustevna Petra Nagye](#) a případným zájemcům je budu milerád pravidelně zasílat e-mailem ve formátu PDF (pište na poselpulnoci@seznam.cz).